

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ
10 SANT.

K. Branta un K. Upešlejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris
Rīgā, Valdemāra ielā Nr. 69, dzīv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no
11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 2.—
Sludinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par
petitirindīgu + 5% sludinājumu nodoklis.

№ 196.

Piektdien, 3. martā 1933.

XI. ak. g.

Iznirelis.

Kultūrpсихолоģisks mēģinājums.

I.

Šim jaunvārdam korrespondē vārds «parvenu» franču valodā. Šī vārda nozīme laikmetiski ir mainījusies un tagad nozīmē pilnīgi ko citu, kā senāk.

Tautas intelektuālo virskārtu mēs esam parādusi uzskatīt par tautas ziedu un to parasti saucam par inteliģenci, kaut gan šo vārdu pēdējā laikā grib piesavināt arī citas kārtas, sākot no plutokrātijas un beidzot ar ierēdniecību. Šī intelektuālā virskārta, būdama padota nemitīgiem sastāva atjaunošanās procesiem, nekad nepaliek sekla savā interesē pret kultūru un tautu. Vecās kultūrtautās šie procesi norit ļoti lēnām un, pateicoties tam, mēs tur mazāk sastopam negatīvo nejausību. Pēdējās, turpretim, ir esenciālas katrā straujā attīstībā, jo katrā ātri augošā individuā briesmī spēki, tīrās asinis un uz āru parādās dažnedažādos augšos. Šo individu vienā daļā intelekta īpašības kristalizēties par vērtīgām, kultūrālā progresa bāzēm, bet otrā, par nožēlošanu skaitliski lielākā, daļā, mēs varēsim novērot novirzīšanos no pareizā ceļa. Šai daļai ir lemts neizturēt konkursu intelekta ziņā un nostāties savrup tautas sabiedriskā konstelācijā. Šis daļas raksturošana ir šis rakstu virknes uzdevums.

Vecās kultūrtautās literāriji - intelektuālā kārta ir sen jau, paaudzēm, konsolidējusies un jaunus spēkus savā starpā uzņem ar manām skepsi. Šī skepsi ir arī radījusī iznirēļu jēdzienu. Iznirēlis no viņu viedokļa ir indivīds, kam ir nepietiekoši pamatotas pretenzijas sevi pieskaitīt pie kādas augstākas šķiras vai kārtas.

Šie indivīdi sevi vēl nesot piesātinājuši ar kultūru, bet tie ir tikai viņu oksidējusies. Tikai pēc vairākām paaudzēm iznirēļi varot pilnīgi asimilēties augstākā kārtā. Iznirēļa jēdziens nav cieši saistīts ar inteliģences jēdzienu, un drīzāk gan ar sabiedrisko stāvokli zināmā kārtā.

Ļoti bieži iznirēļi augšā minētā izpratnē ir augsti vērtējami intelektuāli indivīdi, bet tikai ar to atšķirību, ka viņos pašos intelekts ir vēl neorganisks un bioloģiski nav vēl pārgājis asinis, tā kā viņš vēl nevar tikt pārnestis pāri uz pēcnācējiem. Šo intelektuālo individu pēcnācēji top intelektuāli tikai pateicoties savām spējām, savai uzcītībai, neatlaidīgai enerģijai un, galvenām kārtām, labiem pedagogiem. Bet ļoti bieži intelektuālie iznirēļi savu inteliģenci ir ieguvuši tik grūtā darbā, ka tas ir paralizējis bioloģiskās spējas, un rezultātā pēcnācēji ir nespējīgi sasniegt savu priekšgājēju intelekta pakāpi, bet šo priekšgājēju dzīvē sasniegā lielā intelekta attīstības un sabiedriskās kāpšanas amplitūde sakāpj galvā šiem mazākspējīgiem pēcnācējiem, viņu pretenzijas par piederību pie augstākas kārtas aug un, rezultātā, viņi vēl vairāk raksturojami par iznirēļiem, nekā viņu priekšgājēji. Tikai svaidīt paaudžu ilgus, grūtus pārbaudījumus, var izaugt literātu ģimeņu kārtas, ar kādam var lepoties visās vecās kultūrtautās.

No otras puses jāatzīd, ka vārds un jēdziens «iznirēlis» ir nolemts iznirēļiem, nekā viņu priekšgājēji. Tikai svaidīt paaudžu ilgus, grūtus pārbaudījumus, var izaugt literātu ģimeņu kārtas, ar kādam var lepoties visās vecās kultūrtautās.

B. Dzenis.

Bronza

Profesora Dr. Endzelina 60. dzimšanas diena.

22. februārī 1933. g. pagāja 60 gadi no ievērojamā latviešu valodnieka profesora Dr. J. Endzelina dzimšanas dienas. Dr. J. Endzelīns ir liels zinātnieks, kas ar saviem darbiem ieguvis slavu ne tik vien Latvijā, bet arī visā Eiropā. Tādēļ tad viņa 60. dzimšanas diena ir svētku brīdis valodnieku saimē.

J. Endzelina zinātniskā darbība ir ļoti dziļa un plaša. Tā aptver latviešu, leišu, prūšu, slavu, ģermāņu u. c. valodas. Viņa pētījumu skaits ir ap 200. No tiem pieminēšu tikai lielākos darbus.

J. Endzelīns ir devis latviešiem Latviešu gramatiku un Latviešu valodas mācību. No šīm grāmatām latviešu jaunā paaudze smēlusies drošas zināšanas par tēvu valodu.

Ja vārds «iznirēlis» līdz šim parasti ir lietojis kā pārmetumus, tad es viņu katrā ziņā uzvertu kā raksturojumu. Varbūt vēl veco literātu ģimeņu uzpūtība un tīkko iznirēļu iedomība vēl kādu laiku uzturēs dzīvu vārdu «iznirēlis», bet tad, domājams, mēs pārdzīvosim laikmetu, kurā vairs nebūs garigas konfliktātes starp tēviem un dēliem un dzīves steigas nervozā nenosvērība, prastdama ikdienā jaunus upurus, palīdzēs iznirēt bioloģiskās, vērtīgu pēcnācēju radīšanas spējas un nedos iespēju sniegt saviem dēļiem ģimenes kultūras apgarotu inteliģenci. Nav zināms un aprēķināms, kad celsies atkal jauna paaudze, kurai būs spēks un griba būt par senči jaunai intelektuālai virskārtai.

Šis raksts nav domāts kā briesmu signāls, jo savā skepsi es neticu, ka augšā minētā attīstības gaita ir apturama, — bet vienīgi, kā laika dokuments.

Iznirēļi parasti ir illuzionisti. Viņiem liekas, ka relatīvs turības pieaugums viņam jau uzliek par pienākumu līdzināties nākošaj, ja ne pašai augstākai kārtai. Piederība pie tās prasa zināmus iekšējus priekšnosacījumus, kurus vēl nav un, rezultātā, parasti iznāk tikai šīs kārtas locekļa karikatūra. Mūsu modernā preses un kino- «kultūra» tieši veicina tieksmi pēc «augstākām» formām. To spožo

Pie šīm grāmatām vēl ilgi ies nākamās paaudzes un mācīties pareizu, skaidru, tēvu latviešu valodu. Šīs grāmatas ir likušas stipru pamatu latviešu valodnieciskajai izglītībai plašās tautas aprindās. Zinātniekiem J. Endzelīns ir sarakstījis plašu un nopietnu darbu Lettische Grammatik. Šis darbs pārspēja visus agrāk sacerētos rakstus par latviešu valodu. Latviešu valodas pētīšana no vācu zinātnieku rokām pārgājusi latviešu zinātnieku rokās. Ar šo darbu latviešu valodai ierādīta cienīga vieta indeiropiešu valodu saimē. Šis darbs ir augstākais sasniegums latviešu valodas pētīšanā. Darbam Lettische Grammatik cieši pieslēdzas grāmata Lettisches Lesebuch, kas sniedz latviešu literatūras valodas un izloksņu

filmu pasauli, to jautro balagānu un lepno apkārtni, ko mēs baudam, lasot vieglo, nenogurdinošu un arī nekā nedodošu labu vai «pus»-labu literatūru, vai, noraugoties uz kinematogrāfa ekrānu, — to «iznirēļi» uzņem par pilnu un, nepētot viņā ieliktas idejas, cenšas piesavināties to ārējo spožumu un drošuma. «Iznirēļi» parasti nemaz nav tik turīgi, lai varētu sev atļauties visas tās ekstravagances, ko viņi, noskatoties šķietamā «augstākā» sabiedrībā, tik viegli piesavinās. Šiem iznirēļiem nav vēl pietiekoši daudz priekšnosacījumu, lai atšķirtu sēnālas no graudiem un zinātu, ko nēmt sev par labu un ko atstāt. Vienkāršais cilvēks vienmēr par parasto («prastu») un tāpēc tas atmetams. Vienmēr jāpērk kas sevišķs: ne vienkāršas lietas, bet īpatnējas, ja iespējams, no ārzemēm, no Parīzes; «ne vienkāršas plūmes, bet Kalifornijas»... Un tādas «Kalifornijas» mēs meklējam visur. Iznirēlis lāgā nevar aprast, kamdēļ istās parizietes ģērbjās tik vienkārši un, «neskatoties» uz to, sugestē katru ar savu dabīgo neafektēto parādību, — jo «pašreizējā» mode taču ir pilnīgi citādāka. Pie tam mēs aizmirstam, ka mode kā tāda ir Parīzei eksportprece, jo pašas modes centros tai seko tikai daži augstākie slāņi. Šiem pēdējiem citur gan korrespondē tikai dažas ģimenes, bet gribētu korrespondēt visi, kam ir bailēs, ka viņus tikai neatskaita no «labākās sabiedrības.» Pat ja iznirēļi

Gaļas un desu tirgotava

J. Vikmanis

Blaumaņa ielā 42/44,

tālrunīs 28730.

paraugus latviešiem un cittautiešiem. Vērtīgu darbu J. Endzelīns vēltījis latviešu satiksmes vārdiem ar nosaukumu «Latišķie predloģi». Tas ir plašākais un pamatīgākais raksts par latviešu prēpozīcijām.

Liels un vērtīgs darbs ir K. Milēnbaha Latviešu valodas vārdnīca, kuru rediģējis, papildinājis, turpinājis J. Endzelīns. Ar šo darbu J. Endzelīns un K. Milēnbachs ir devuši vārdnīcu, kas nodēres rakstniekiem, skolotājiem, advokātiem, ārstiem u. t. t. Šis darbs vēl atklās latviešu tautai viņas lielās valodas bagātības. Vēl atzīmējama J. Endzelina rediģētā Latviešu pareizrakstības vārdnīca, kas ir labs palīgs skolotājam, skolniekiem un plašām inteliģences aprindām. Piemināma arī J. Endzelina grāmatiņa «Dažādas valodas kļūdas». Šī grāmatiņa izskaudusi dažu labu nezāli latviešu valodas druvā.

Liels un nopietns ir darbs, kuru veicis J. Endzelīns latviešu tautas labā. Šinī darbā viņš ielicis visus savus spēkus. Viņš atvēris arī citām tautām acis uz latviešu tautas garīgo lielumu un stiprumu. Un to, kas savu tautu mīl, arī tauta mīl.

J. Endzelīns ir arī mīļš skolotājs un audzinātājs saviem klausītājiem. Viņš māca mīlēt savu valodu un tautu. Zināšanas studentiem viņš sniedz vienmēr no galvas. Viņš pats ir dzīva gramatika. Atzīmējama viņa lielā mīlestība pret studentiem. Pabargs pret tiem viņš ir tikai tad, kad tie nerāda vajadzīgo cieņību pret latviešu valodu un tautu. Valoda un tauta viņam ir svētākās lietas pasaulē. Bet aiz šīs šķietamās bardzības patiesībā slēpjas mīļa sirds un goda prāts.

apzinātos, ka presē un filmā modes un parašas reklamē tikai modes tirgus paplašināšanas nolūkā, vienalga — tai nesekot tie nespēj, jo vecs palicis teiciens, bet labumā nav mazināties: «O Bože moi, čto stanet govoritj kuaginja Marija Aleksiejevna!» Iznirēļiem nav drosmes uzstāties pret sev līdzīgiem, nerunājot nemaz par to, ka viņi spētu būt oriģināli. Nesekot modei spēj tomēr vēl vecās kultūras tautas, to intelektuāli un sabiedriski augstākās šķiras — savā ikdienā. Mums tādas nav, jo intelektuāliem iznirēļiem nav laika «gult» (tamdēļ arī istie self-made-man'i nevar saprast sabiedriskās spēlītes un citus laika kaveklus!), bet citiem nav laika atpūsties. Iznirēļiem nav drosmes apzināties sevi par niecīgu, starp citiem ar savu nelielo interešu loku, un saviem izmeklētiem paziņām, jo meklēt tas neprot, bet tikai nēmt. Iznirēļiem arī nav drosmes sev pateikt: es to sev nevaru atļauties, jo visā viņa apkārtnē tam ausis piedzīnkst ar prasībām par to, kas «pēnākās» un par to, «ko viņš savam stāvoklim parādā.» Rezultātu sauc par «dzīvošanu pāri saviem līdzekļiem.» Šeit domātie ne tikai financiaļie līdzekļi, bet arī garīgie un morāļiskie. Izvirtību, ko gandrīz bez sekām panes vecu kultūrtautu jaunatne, kā mazu epizodi, iznirēļi nevar un nespēj sagreimot, bet nesekot šim jautrības tradīcijām tie arī nespēj. Tie skatās illūstrētā presē un illūstrējošā fil-

mā un redz spožu, «darba neapēnotu» dzīvi, kādas nav.

Bet ne tikai darba psiholoģijā iznīreļiem ir tieksme ilgoties pēc «miera un atpūtas». Arī garīgā lauka vīnā domā par brīžiem, kad varētu nedomāt un nepēnīt, neparbaudīt visiem zināmās atziņas, bet vienkārši nopēlēt, ko visi nopēl un lielē, ko visi liēla. Oriģinālas domas savā vidū iznīreļi nepēnēs un oriģinālus tipus sauc ar zināmu nicināšanu par «oriģināliem» savādmiekiem. Tipiska ir šini ziņā amerikāņu pasaulē, kur tipu standartizēšana ir iznīreļusī ikkatru šķiru un katru atšķirību: ogļrača dēls ir senātors, un senātorā dēls ir vienkāršs fārmers. Atšķirība uz pozitīvo pusi ir tur tikai tā, ka nav nemaz šķiru uzpūtības, savstarpējas nenovīdības un nespējīgo celšanas vecāku varenības dēļ. Šini iznīreļi pārspīlēti tieksmē pēc «miera», week-end'a, kamina ar lāča ādu, jūnams nogurums no tās piepūlēšanās, kas patērēta sasmiēdzot patreizējo stāvokli, vai arī uz tā cenšoties noturēties. Iznīreļi šini ziņā pārspīlē arī sportā, jo uzvēl tie tikai kā garīgā darba antitēzi (kontrāpunktā), bet kā galveno dzīves saturu, tātū laikā, ka darbs ir tikai nepieciešams launums, bet no otras puses sportā (kā arī tā surogātos: spēlēs, arī kārsu spēlē), iznīreļi ir gatavi patērēt visu lieko un «pārliēko» enerģiju, kaut arī darbs no tā cīstū.

Indriķis Sauja.

Fricis Adamovičs †.

Latvju tauta isā laikā atkal zaudējusī krietnu darbinieku, liehu audzinātāju un nopelniem bagātu dzejnieku. — Svētdien, 19. februārī vēlu valsti pēkšņi aizgājis Fricis Adamovičs. — Pamazām aiziet tā paauzde, kas gādus piecēsmīt cēlusi gaismā un kopusi latvju tautas gara bagātības. Par agru vēl ir novērtēt visu mums atstāto mantojumu, jo īstenībā mēs pagaidām pārtiekam tikai no aizsaule aizgājušo sakrātām un radītām vērtībām.

Visa dārgā nelaika audzēkņu saime savā skolotāja Fricā vārdu min ar godbijību. — Ar sirsniību un lietpratīgi viņš centās ievadīt lielajā dzīvē, viņš mācīja mūs atšķirt neīsto no īstā un mūžīgo no pārējošā. Viņš cilvēkus nenosodīja, bet tiecās izprast un attaisnot. Ar savu vienkāršību, nosvērtību un darba mīlestību viņš visiem bija dzīvais piemērs.

Labo skolotāj! Tava audzēkņu saime dziļi skumst par Tavu pāragro aiziešanu, tik daudz taču vēl pā-

Jaunatne un tagadnes sociālo apstākļu izpratne.

Katra laikmeta jaunatne ir domājuši, ka viņa ir jaunas dzīves vēreja, ka viņa ir atnākusi, lai piepildītu līdz šim tākus, lielūs mērķus. Mūsu dienās šiem vārdiem ir vēl sava īpaša nozīme, jo mūsu laikmets nav parasta laika un paauzdu maiņa, kad vecam jābrūk un jaunam jātop. Mūsu laikmets ir neparasts laikmets. Tas ir trūkuma, nemiera un sociālā sabrukuma laiks no vienas puses, bet no otras dažādu meklējumu un centiēnu laiks.

Karš ir sagrāvis uz visiem laikiem veco pasauli — mierīga progresa un mierīgās dzīves pasauli. Tik pat indivīda, kā sabiedrības eksistēncē tagad apdraud milzīga jautājuma zīme. Saspiēlētās attiecības dažādo tautu starpā nav iznīcinātas, kā mēs redzam, ar tā sauc. miera ligumiem. Taisni otrādi, tās ir vēl vairak paasinājušās. Bet tautu iekšējā dzīvē sociālie un saimnieciskie lūzumi liecina, ka visa valsts dzīve ir bailīga laipošana pa nedrošu purvāju. Apraudētī ir pat pašu vaišku pamati. Senākās mērānkla, ideoloģija ir nevērtīgas kļuvušas. Viņām vairs nav nesēju un tālāk veidotāju. Vispār, nav nekādas noteiktas ideoloģijas, jo nedrošība visās lietās nelauj celt jaunus nākotnes plānus. Vecie ceļi ir aizbēri, būtu jārok ļauni. Bet te nu ir jautājums: vai tik šis jaunais ceļš mūs neievedīs vēl dziļāk purvajā? Tāpēc nav brīnams, ka daudzi padodas rezignācijai un pareģo visa boja eju. Viņu vārdā runā Osvalds Špenglers, kas saka: «Tikai sapnotāji tie sādai izejai. Optimisms ir glēvums.»

Tikai jaunatne vēl neie šai bojā ejai. Viņa negrib atsācīties no savā optimisma, jo tad viņai būtu jāatsakās pašai no sevis, un viņai ir taisnība — izeja ir jārod. Tā jārod sociālo apstākļu un sevīs pašā pārveidošanā un izveidošanā. Nelaime tikai tā, ka jaunatnes domas un centiēni nesaplūst vienkopus, un tāpēc no tiem nekas neiznāk, jo katram ir savī plāni un

ieskāti, un viņš nevar ne piekāties, ne pieslēties citam. Tāpēc tik daudz paliek nedarīš, un tāpēc — no otras puses — tik daudz enerģijas tiek izšķiest velti.

Te nu vēl ir viena lieta iegaumējama — ja grib ko celt jaunu, ko pārgrozīt, tad ļabi jāpazīst, jāpārdomā lieta, no kā ko celsim, viēlas īpašības celšanas likumi, darba robežas u. t. t. Ja pasauli grib pārgrozīt, tad viņa vispirms jāpazīst. Ja sociālo un saimniecisko dzīvi grib veidot pēc kādā noteikta plāna, tad vispirms ir jāizprot pasāvošie apstākļi un veidošanas noteikumi. Bet šis izpratnes mums trūkst. Mēs katrs piederam savam sociālām lokam un esam parādusī visu sociālo dzīvi — esošo un nākošo — kritizēt saskaņā ar šā loka izskatiem. Lielās grupas, kas vada un noteic valsts dzīvi, vada un noteic arī atsevišķā indivīda domas un rīcību. Skatoties no šini sociālā viedokļa, šini parādība ir novērtējama divējādi: vispirms pozitīvi. Lielās grupas apvieno indivīdus spēcīgās vienībās, kas atsevišķo cilvēku daļu mērķus, bez šaubām, var vieglāk un labāk realizēt, kā katrs indivīds par sevi. Visš darbs kļūst viengabalaināks, pārredzamāks. Vieglāk ir novīlēt noteiktu frontes līniju. Bet no otras puses te slēpjas briesmas un negādivas parādības, jo, lai radītu šo skaidro frontes līniju, bieži nākās rakt grāvjus tur, kur faktiski būtu jāceļ tilti. Tā lielo grupu tālākā attīstība var novest pie vēl lielāka saspīlējuma un tieši kavēt sociālās pārveidošanas darbu, kā rezultātā būtu jauna, spēcīgā sabiedrība, kurā spētu celt dzīvi uz augšu.

Jaunatne nedrīkst skatīt dzīvi tikai šaurā grupas perspektīvē. Tai jāizprot arī pārējie nogrupējumi, tos viņa nedrīkst uzskatīt tikai kā pelēku masu, un nedrīkst nest savā sirdī nelabvēlību, pat naidu pret šo «masu.»

lika neizdarīts un nepiepildīts... Viegļu dusu!

Fricis Adamovičs dzimis 18. janvārī 1863. gadā Dundagas pagastā, kā kalpu vīra dēls. Mācījies Dundagas draudzes skolā, tad ar kroņa stipendiju — Baltijas skolotāju seminārā no 1879.—1883. g. un Pēterpils skolotāju institūtā no 1883. līdz 1886. g. Strādājis kā skolotājs no 1886. līdz 1899. g. Bauskas pils. skola, kritis nežēlastībā pie «valdīšanas», pāriet uz Poliju, kur strādā Pobjanicu komerciskolā līdz 1906. g., no 1906.—1918. g. Olava tirdzniecības un komerciskolā. No 1918. g. Fr. A. ir Latvijas valsts dienestā, kā tautskolu inspektors, tad kā pamatskolu nodalās vad.

biedrs un no 1920. g. kā skolotājs Rīgas skolotāju institūtā. Valsts Rīgas klasiskā ģimnāzijā, bez tam Universitātē lasa Latvijas ģeogrāfiju un ģeografijas metodiku. Kopš pāris gadiem viņš jau ir likumā atļautu «normu» nokalpojis, bet aiz tīrās darba mīlestības — bez atbildības — māca topošos skolotājus.

Fr. A. pieder goda vieta starp tulkotājiem. Lai atceramies tikai meistarkāms Sekspira atdzejojumus: «Jūlijs Cēzars», «Makbets», Krilova fabulas un daudz citus. Vēl šogad iznāca viņa dzeju krājums «Rudens ziedi». — Izkopta forma, tīra un plūstoša valoda!

Fr. A. piedalās arī pie pirmās «Latviešu konverģācijas vārdnīcas» un Endzelina

Jaunatnei viss ir jāizprot, jāizprot ne vien garīgā dzīvē un tās sarežģījumi, bet arī saimnieciskā, Patlaban jaunatne arī nostājas pret vecās paaudzēs saimniekošanas veidu. Tās esot skaidrs materiālisms un egoisms. Kritizēt jau ir viegli. Bet vai jaunatne maz pati saprot visu saimniecības sistēmu, ko Verners Zombarts nosauc par lielāko civilizācijas sasniegumu, par brīnumu? Nav šaubu, ka saimniecība nodarbojas ar «šīs zemes lietām.» Bet tās tak ir katras garīgās kultūras pamats. Nevar noliegt, ka daudz, kas cīnās par savu dienisko maizi, nonāk egoisma valgos. Bet egoisms negul saimniecības jēdziena pamatā. Saimniekošanas princips ir: rīkojies apdomīgi ar skopajām dabas dāvanām. Tas ir ētiski pilnīgi neitrāls princips. Bet neatkarīgi no tā katrs cilvēks var uzstādīt sev ētiski vērtīgus vai mazvērtīgus mērķus. Piemēram, kas cīnās valsts labā, tam no egoisma jāatsakās. Tam jāsaprot, ka saimniecība ir vēspāribas lieta un ka tajā nepieciešama visu cilvēku sadarbība. Tā, ja mēs iedzījināmies visā saimniekošanas sistēmā, tad redzam, ka šini, pēc izskata egoistiskā un bezjēdzīgā pirkšana, pārdošana, ražošana u. t. t. galā ir jēgpilna un savā ciešos cēlonības un teleoloģijas sakaros. Nodarbošanās ar saimniecību nepadaru cilvēku garīgi nabaģāku, bet bagātāku, neatņem ideālus, bet ir priekšnosac., lai tos varētu realizēt, stāpina atbildības sajūtu un pamazina cilvēka iedomību, ja tas pareizi izprot šini milzīgās sistēmas darbību un savu atkarību no tās. Tāpēc jaunatnei nav jācināsa saimniecība un jābēg no tās tīrājos ideālos. Viss ir jāizprot. Labākās dzīves radītājiem ir jāizprot visa komplicētā un juku pilnā tagadne, jo tajā slēpjas arī nākotnes jaunzibūves vērtīgi dīgli. Acis vaļā pret visu un vienprātību savā starpā, jo bez vienprātības jauno dzīvi nevarēsīm celt.

«Latviešu vārdnīcas» sastādīšanas. No 1887.—900. g. viņš rediģē «Pāidagoģisko kalendāru» un savā laikā priekšzīmīgāko mēnesrakstu «Druva». Pedēģā ļaika darbi ir iespiesti «Daukavā». Arī «Studentu» viņš kuplinājis ar rakstiem, piem.: «Jēkabs Velme» u. c.

Fr. A. ir daudzū solidu mācības grāmatu autors, «Nedzīvā un dzīvā daba», «Dzintenes mācība», «Eiropa», «Āreiropas zemes» u. c.

Ārpus skolas viņš rosīgi darbojās arī daudzās citās organizācijās: ģeogrāfu b-hā, Rakstn. - žurn. arod-bā, izdevniec. A.-S. Valters u. Rapa, Olava fondā u. c.

Latviešu tauta Fricim Adamovičam paliek daudz pateicības parādā!

Viktors Eglītis.

Mums vairs nederīgie padomi.

Rakstīdams atklātu rakstīņu par «Vācu buršismu» mūsu studentu laikrakstā, es nepretendēju ne uz ko citu, kā vien uz mūsu studējošās jaunatnes piegriešanu mūsu pašū nacionālajām studentu organizācijām — nost no korporācijām, šini pēdējām vācietības atliekām brīvajā Latvijā. Tāpat kā nēlaikis prof. K. Balodis, un arī prof. K. Kundziņš, prof. P. Dāle un vēl dažs labs, kam dziļš skats un veselīga nacionāla sirdsapziņa, es pilnīgi nesaprotu, kāda vara spīedusi mūsu vidusmēra sabiedrību vēl šobaltdien atbalstīt šīs atavistiskās senvācu iestādes?! Vai lētas popularitātes meklēšana, vai neapzināšanās, ko tā dara, vai vecās priekškača ierašas, vai arī tiešām kādas «krusttēvu un krusdēlu» tieksmes? Jo, ja tauta, kas nekā ar tādu naidu neatceras, kā savu 700 gadus ilgo verdzību, un kas ar tik milzīgiem upuriem izkaņojusi brīvību, — vēl rāpjas atpakaļ vecās garīgās verdzības pelnos, pie tam vēl jo bieži savos «vismācītākos» pārstāvjos, tad tiešām viņa nožēlojama, kā to pastāvīgi atkārtoja arī ģeniālais prof. K. Balodis.

Bet es nebūt nebiju domājis, ka šis gaņām ejošais rakstīņš izsauks tik lielu ievēribu šejienes un pat ārzemes vācu aprindās, kur mani apvaino, tendenciozītātē un vācu kultūras nīšanā vispārī. To viņiem būtu tiesības darīt tikai tad, ja es viņu pašū mājās, kaut kur Vācijā

un vācu valodā ko tamlīdzīgu būtu rakstījis, nevis pats savās mājās, ravēdams vecos, nederīgos aizspriedumus, kas te vēl pamesti no vācu laikiem. Manas cēlākās rūpes taču ir, lai mēs reiz iztīrītos no visām mūsu dvēselē, garam un kultūrai svešajām indēm. Tikai isto latviskumu izceldams, es uzbrūku vāciskumam, kāds viņš pie mums vēl perinas vācisko korporāciju veidā, kurās es pietiekoši ļabi pazīstu, lai par tām spriestu iznīcinoši. Protams, kas vēl nepazīst latviskās senkultūras, kurū dzejnieks Rainis sauc par **visvēcāko un aristokrātiskāko Eiropā**; kas nemaz vēl nava iedzīvojies un iējuties viņas būtībā, — var tai pretim stādīt, līdzīgi Gracas Borisam Firkseram, kā pietiekoši «varonīgi dižu» un «kautriģi maigu» ģermaņu Eddas dzeju. Mūsu latviskajām gara cēlumam šis «varonīgi dižais» ir tikai rupja dižošanās, bet «kautriģais maigums» — sentimentāla jūtēlība, starp kurām norisinās arī visa 7., 12. un 18. g. simteņu, t. t., viskultūrālākā, vācu gara dzīve, kā to sajūtām nevien mēs — latvieši, bet arī franči un droši vien sajūtu arī visa antiķā pasaule, ja vēl dzīvotu. Tā ziemeļnieciskā, «barbariskā» kultūra, kurū pretim antikāi izcēla Gēte-Šillers, līdz ar visu ģermānisko, ne par velti nes šo epītētu jau viņu radītāju mutē. Viņa nebūt mums neizliekas tik vērtīga, kā pašiem ģermāņiem. Pavisam otrādi, mēs

viņu apkaņojam savās mājās, tāpat, kā to dara franči un kā «barbarismu» apkaņoja senie hēleņi. Protams, ka apkaņojot vācu rupjo dižošanas» un «sentimentālo jūtēlību», kurās jau pilns dažs labs mūsu pagātnes rakstnieks, mēs ravējam arī krieviem, kā chaotiskums, un krieviem — frančiem kā seksualitāte. To visu mums liek darīt mūsu dvēsele, mūsu senlatviskais Dievs, mūsu renesanses gari, kā: Rainis, Zaļkains, Skalbe, Tone, Dambergs un d. c. Un ja es, rakstot pret «vācu buršismu, atcerējos Tacita vērojumus par ģermāņu klaidonību, kausi bu un laupīt gribu, vai «Nibeluncu dziesmas» nodevības un nedzirdētās nežēlības, vai arī, ja minēju Gētes - Šillera ziemeļnieciskās - barbariskās kultūras radījumu Mefistofeli, vai vīkingus, kas izlaupījuši visu Eiropu, bet lēsenā personā izceļ raganas Jordis un Rebeku pāri visām citām sievietēm, tad — lūdzam — nēlaunoties.

Ne par velti visnacionālākais vācu ģenijs Gēte savā tautā tik spilgti saskatījis zemo Mefistofeli, ka tas uz visiem laikiem saķēdēts ar Faustu. Šini Mefistofela zirga kāja nav vairs noslēpama ne ar kādu Fausta mantiju. Visnegēlīgāki viņa rēģojās zobenbrāļu ordeņa bruņniecībā un korporācijās viņa allaž vēl spokojās taisni tā, kā es to pēnaloju oldermaņu aizrādījumos. Oldermaņim nekas nav svēts, Kants ir morāli atšķirīš no dievības, Fichte šo bezdievīgo morāli iedresējis īsti vāciskajām organizācijām, no kurām visvāciskākās ir korporāci-

jas. Mēs, latvieši, tās varam tikai nožēlot, jo to mums pavēl mūsu ipatnējais dvēseles cēlums.

Ja, es labprāt atsaucos uz Garlību Merķeli, kas latviem atļāvis visu viņu brīvību, sajūdzams viņos visideālākās kultūras dīģļus, un apzinīgi novērsos no Glūcka un Stendera, jo šie vīri, bez šaubām, mums labu vēlēdami, mūsu latviski skaidro, gudri jūtīgo un graciozo dvēseli, kāda tā atveras daļnās un dievteikās, ir vissmagāk kroplojuši gan ar vecās derības, gan ar vācu viduslaiku rupjībām un ar 18. g. s. sentimentālo jūtēlību, ko vāci allaž dēvējuši par vīrišķības un sievišķības pazīmēm, bet kas patiesībā ir tikai istās cilvēcības un mēra sajūtas trūkums. Lasīdami savas daļņas, mēs jūtam, ka ģermāņi mūsu dvēseles ķermenī padarījuši kraupainu un bezjūtīgu, vai pārmērīgi sentimentālu, kāda ir arī visa vācu tautības rakstnieku saražotā literatūra, kurā pat vēsturiska nozīme visai niecīga. Ak šis muižu ziņģes! Mēs meklējam atdabūt savas aristokrātiskās dvēseles cēlumu, viņas mēra sajūtu un harmoniju, kas tā kuplojās latvju senkultūrā. Mēs meklējam saskatīt latviskā Dieva seju. Un tamdēļ — lūdzam atsvariņāt mūs no mums vairs nederīgajiem padomiem uz visiem laikiem!

Redakcijas piezīme: Pārrunas kārtībā ierosinātais no V. Eglīša jautājums par vācu kultūrālā gara tradīciju negatīvo iēspaidu mūsu studentu dzīvē, — ar Borisa Firksera pretraksu un Viktora Eglīša pēcvārdu — problemātiskā virziena nozīmē, abpusēji ir pietiekoši noskaidrots un brīvās diskusijas par viņu slēdzam.

Arv. Pētersons,
Vienotņu pārst. stud. padomē.

Ko jaunās studentu padomes vēlēšanas varētu dot?

Vairākus gadus Studentu padomē vairākums ir bijis korporācijām, tikai šajā Studentu padomē tām nācās jau grūti, visā pilnībā piepildīt savu gribu, jo daudzus svarīgus lēmumus pieņēma ar vienas balss pārsvaru un vairāki atkrita balsim līdzīgi daloties. Šie apstākļi norādīja uz to, ka šī gada Studentu padomē, līdz šim valdošais vairākums savās agrāk pieaugošās gaitās ir apstādināts un jaunās padomes vēlēšanas 4. dec. atrisināts svarīgs jautājums: Vai mūsu studentu vairākums paliks uzticīgs korporāciju virzienam, (vai nu) tieši par korporāciju sarakstiem balsojot, jeb netieši — vēlēšanās dalību neņemot, vai pārējai studentībai, kurā Studentu padomē reprezentēta galvenokārt caur Nacionālo studentu bloku, kuŗu kopējās intereses apzinādamies pag. gadā nodibināja Studentu padomē ieejoši 10 Studentu padomes locekļi (Vienotņu, Nacionālo studentu b-bu, Stud. zemnieku, 2. latgales studentu frakciju, konkordiju un neorganizēto studentu pārstāvji).

Ja atbalsts šim nogrupējumam no studējošo puses pieaugs, tad korporācijām vairākums, kuŗš jau tagad ir nedrošs zudis un līdz ar to Studentu padomē iestāsies jauns darba posms. Rodas jautājums: vai tam tiešām būtu jāpiespējam kaut cik nopietna vēriba.

Mums nav jāaizmirst, ka korporāciju frakcija visur kur vien tas ir iespējams ar taisni apbrīnojamu stūrgalvību cenšas dzīvī realizēt tik to kas korporācijām (šai frakcijai) ir patīkams un izdevīgs, bet necenšas panākt kopēju saprašanu darbā. Tikai kopotiem spēkiem strādājot mēs varam cerēt, ka mūsu pašvaldība, kaut cik apmierinoši, varēs pildīt savus svarīgos uzdevumus.

Tā tas ir ar Universitātes Sportu, ar kuŗu ārpus korporācijām stāvošā, reprezentētā latviešu studentība nevar samierināties, ka tas iet minoritātu un to līdzskrējēju pavadā un nepiegrīz pietiekoši lielu vēribu masu sporta attīstībai, bet gan kultivē rekordsportu.

Statistikas biroja darba uzsākšana tiek no korporācijām visādi tormozēta un mēs nevaram atrast cita izskaidrojuma tam, ka nenovīdību, jo statistiskā biroja noorganizēšanu ierosināja Vienotņu frakcija.

Alkohola lietošanas aizliegumu Studentu padomes sarīkojumos uz Nacionālo studentu bloka ierosinājumu, kaut arī balsofs tika «pa tumšu», plenārsēdē pieņēma. Un tomēr jau pirmā sarīkojumā š. g. 1. okt. virsnieku klubā alkoholu lietoja neaprobežotā vairumā attaisnojoties, ka ekonoms esot laidis to apgrozībā,

bet Studentu dienu komisija esot bijusi nevainīga un, lai paralizētu tā iespaidu esot sarīkojusi limonādes pārdošanu un tapēc pret Studentu padomes lēmumu neesot grēkots. Kad Nacionālo studentu bloks ierosināja izteikt Studentu dienu komisijas priekšsēdētājam (korporāciju frakc. loc.) neuzticību, tad ar korporāciju frakcijas, arī atturībnieku balsim un sieviešu korporāciju labvēlību šis priekšlikums tika noraidīts un alkohola pārdošana šai sarīkojumā tika

atzīta par likumīgu, pretēji plenārsēdes iepriekšējam lēmumam. Tam līdzīgus gadījumus vēl varētu turpināt, bet pietiks ja vēl šeit atzīmēsim, kā tika iesākts lielākais darbs pie kuŗa mūsu Studentu padome ir ķērusies — studentu nama būve. Vai studentu nama būve, kuŗas sekmīga realizēšana iespējama vienīgi tad, ja pie tā ķeras vienprātībā un ar kopēju sajūsmu, nav jau pašos pamatos dragāta. Vai pie nama būves tehniskā vadītāja izvēles, pretēji arodnieciskiem principiem, apejot godalgoto darbu autorus (šeit acīm redzot lomu spēlēja tas, ka tie nebija korporāciju saimes locekļi) un šo darbu nododot savu aprindu cilvēkam nav jau lauzts morālistiskais sabiedrības atbalsts un saprotams samazināts arī materiālais iespējama pabalsts. Vai tā nav jaunu seku nesoša stūrgalvība un liela vieglprātība svarīgos visu studentību skarošos jautājumos kas te izpaužas?

Sekas mums jau neliek gaidīt. Arhitektūras fakultāte atsauca pārstāvi no nama tehniskās komisijas, no komisijas izstājās Rīgas pilsētas valdes pārstāvis un tika atsaukts nacionālo biedrību bloka pārstāvis. Arhitektu un inženieru biedrības aizliedz ņemt saviem biedriem pie nama būves jebkādu dalību.

Korporācijas it labi noskārtušas, ka studentu vairums šādus darbus pieņācīgi novērtēs un lai noturētos vecās pozīcijās savu organizāciju locekļiem arī provincē dzīvojošiem piedraud par nepiedalīšanos vēlēšanās ar 3 mēnešu izslēgšanu no organizācijas, tas tomēr vēl ir atzīts par nepietiekošu nodrošinājumu un tāpēc priekš neorganizēto studentu maldināšanas, no pašu cilvēkiem ir noorganizēts 4 saraksti, Nr. 14 «Ugunskrusts», Nr. 15. «Nacionālā apv.», Nr. 23 «Nacionalzoc.» un Nr. 24 lauku studenti.

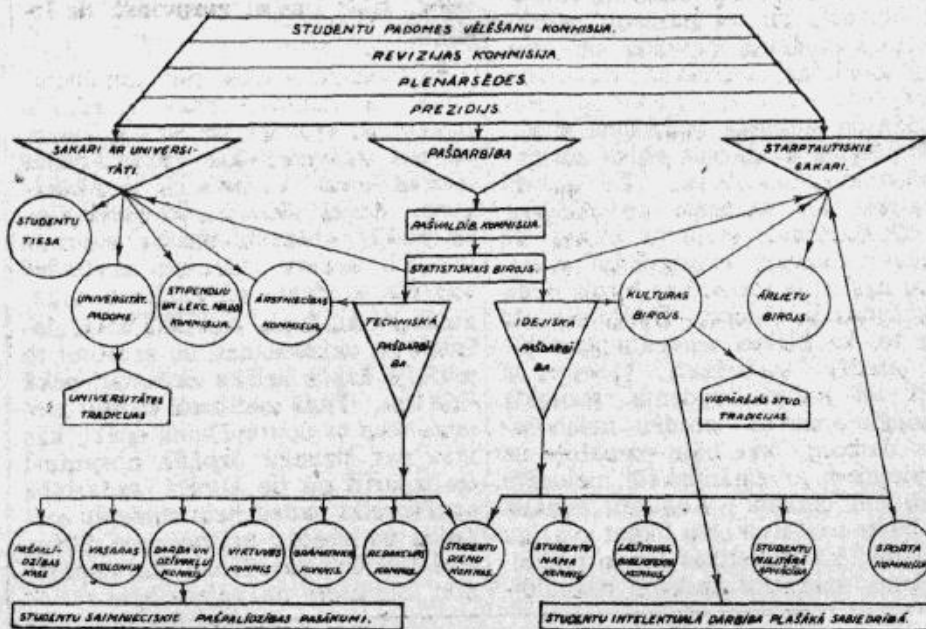
Vai ar šādiem līdzekļiem korporācijas savu iespaidu Studentu padomē varēs paturēt, rādīs 4. dec. vēlēšanas.

Un ir jātic, ka arī šais maskētos apstākļos mūsu studentu vairums pratis orientēties un korporāciju frakcijas biežā stūrgalvība tiks salauzta, tad studentu pašvaldības darbā iestāsies jauns posms kur pie aktīvā darba sekmēšanas būs iespēja ķerties plašākām studentu masām un vienas grupas iegribām tiks darīts gals.

№ 13 - Vienotņu apvienotais kandidātu saraksts. - № 13

292. <i>Pētersons, Arvids</i>	312. <i>Sērmākslis, Kārlis</i>
293. <i>Ozoliņš (Ozols) Rūdolfs</i>	313. <i>Bamblovskis, Augusts</i>
294. <i>Sneiders, Zelma</i>	314. <i>Markuns, Zelma</i>
295. <i>Barons, Emma</i>	315. <i>Upesleja, Anna</i>
296. <i>Zirņītis, Alfrēds</i>	316. <i>Ruthis, Jānis</i>
297. <i>Treijis, Hugo</i>	317. <i>Grabis, Rūdolfs</i>
298. <i>Ķikulis, Anna</i>	318. <i>Soms, Elza</i>
299. <i>Ātrēna, Lenora</i>	319. <i>Bergmanis, Anna</i>
300. <i>Cerbulis, Voldemārs</i>	320. <i>Grtnvalds, Pēteris</i>
301. <i>Grauds, Jānis</i>	321. <i>Grebzde, Jānis</i>
302. <i>Evelte, Anna</i>	322. <i>Hāns, Irma</i>
303. <i>Cesnakovs, Tatjana</i>	323. <i>Jānuns, Emma</i>
304. <i>Purviņš, Pēteris</i>	324. <i>Vaits, Fricis</i>
305. <i>Zariņš, Jānis</i>	325. <i>Jurbergs, Kārlis</i>
306. <i>Zariņa, Marta</i>	326. <i>Rallers, Veronika</i>
307. <i>Bakuzis, Alde</i>	327. <i>Ūdris, Lācija</i>
308. <i>Graudīns, Arnolds</i>	328. <i>Kadlis, Jānis</i>
309. <i>Teivāns, Arno</i>	329. <i>Bukavs, Zenta</i>
310. <i>Krūmiņš, Anna</i>	330. <i>Pripāns, Marija</i>
311. <i>Jirgens, Margarieta Anna</i>	331. <i>Ātrēns, Jānis</i>

STUDENTU PADOMES DARBĪBAS SCHEMATISKAIS ATTĒLS.

Gara inteliģence

(Prof. P. Dāles priekšlasījums 24. nov. š. g. Rīgas Latviešu biedrībā).

Inteliģences problēma ir visas cilvēces problēma. Jautājums: vai «inteliģence» termins zīmējas tikai uz prāta darbību (domāšana, spriešana), vai arī tas zīmējas uz visu garu, uz visu cilvēka psihi, tās pamātfunkciju kopumā.

Doc. T. Celma atbilde: «Intell. pastāv, zināmā spriešanas veidā, kas kritiska, produktīva un patstāvīga. Jābūt arī vēl palīga funkcijām, kas sekmē spriešanas spējas: atmiņa, fantāzija, uzmanība, zemapziņa u. c.»

Tā tad intell. cilvēks būtu tāds cilvēks, kas spējīgs kritiski, produktīvi un patstāvīgi spriest par visiem galvenajiem dzīves un kultūras novādiem un faktiem.

Es šim uzskatam nevaru pieslēties, tas nav pilnīgs intell. jēdziens. Te ir zīmēta tikai inteliģences intelektuālā puse, bet tā nav galvenā un izšķirošā puse, jo trūkst morālistika. Var arī prātu lietāt neinteliģenti, tāpat kā arī kirurga lanceti var vērst dažādos virzienos.

Piem., var (nepareizi) pielietāt prātu ar maksimālām pretenzijām. Intell. termins var tikt prēdikēts par tādām pozīcijām, kur spriešana nespēlē lomu (piem. mūzikā).

Inteliģence izpaužas ne tikai domāšanas un spriešanas spējā, bet arī fantāzijā, jūšanā, gribā un cilvēka rīcībā; tāpat arī valodā, valodas tonī, balss tonī, pat intonācijā, pat runas pauzējumā, žestos un visā cilvēka izteiksmes veidā. Inteliģence ir

meklējama mūsu dvēseles visu pozitīvo spēju un funkciju saskanīgā kopojumā un vienībā, caur kuŗu cilvēks spēj dzīvot pozitīvu kultūras dzīvi. Intell. jēdziens ir galējā orientācija pret kultūras jēdzienu. Tā ir pirmā galvenā tēze, kas noteic manu pozīciju. Ir nepareizi, ka domāšanā un spriešanas spējā katrā gadījumā būtu vajadzīga oriģinalitāte. Cilvēks var spriest par lietām inteliģenti, bet mēs varam teikt, ka viņš šo spriedumu uzņēmis no citiem, tikai, ja viņš šo spriedumu jēgu ir pilnīgi pats izdomājis cauri, ja tas nav receptīvi ņemts.

Ir neiespējami teikt, ka Mefisto ir inteliģents. Viņš ir atbaidošs nīrga. Tā ir tikai šķietama inteliģence, kas apmāna daudz cilvēku. Nevar būt inteliģents uz laiku. Kas ir inteliģents, tas ir inteliģents vienmēr.

Citām tautām ir savādāki uzskati kā latviešu inteliģence (piem. franči domā tā, kā to minēja doc. Celms). V. Šterns saka par inteliģenci, ka tā pirmā kārtā nav vis domāšanā, bet domāšana ir instruments, ar ko cilvēks pieķeras jauniem cilvēces prasījumiem. Mana definīcija: inteliģence ir salikta funkcija, bet viņa iezīmē cilvēka personības garīgo konstitūciju, kas var gūt pie atsevišķiem indivīdiem individuālus modulējumus.» Tālāk prof. Dāle apbrīnojami dziļi apskatīja inteliģenta cilvēka psihi un minēja šādus faktorus:

- 1) Domāšana un spriešana (taisnīga, lietišķa, objektīva spriešana).
- 2) Gudrība («Weisheit», ne «Klugheit»). Tas nenozīmē universālas zināšanas. Šis cilvēks apzinās dzi-

ves būtisko jēgu, augstāko jēgu. Zina un apziņās, bet arī prot un grib dzīvot saskaņā ar paša atzītām vērtībām. Viņam jābūt arī respektētās sfairas, kur viņš nav speciāli, tuvāki iepazinies. Šprangers teicis, ka isti garīgā cilvēkā vajaga visam būt kaut digli.

3) **Smalkjūtība.** Mūsu dvēseles dzīves atsaucība uz visu to, kas ir cilvēciski vienmēr nozīmīgs un vērtīgs, spēja redzēt un izjust katrā cilvēkā to, kas ir viņa īpatnība, un individuāla nojauta par to, ka var darīt un ko nevar darīt. Dzīva atsaucība uz mūžam vērtīgo — tikums, jūtu mošums, aistētika, sociālā un morālistiskā nojauta.

4) **Iekšēja noblesse (cēlsirdība).** Kā Niče saka: «Schenkende Tugend». Ne egoisms. Spēja uzpurēties vajadzīgā brīdī, nerēķinoties ne ar ko. Iekšējā noblesse ietver sevī godbijības spēju un izjūtu, kā arī zināmu pazemību. Tomēr arī pašcieņa: inteliģents cilvēks jūt, ka viņu aizskar, bet viņam jābūt attiecīgi reaģēt, kaut arī vēlāk.

5) **Iekšēja pašdisciplīna.** Te ir tilts, kur prāta spēja vienojas ar gribas spēju. Sekmīgai prāta darbībai vajadzīga pietiekoša gribas aktivitāte. Pašdisciplīna novērš padošanos iekārēm un iegribām.

6) **Netveramais šarms.** — Vēl viena īpašība, kas ietver visus iepriekšējos elementus. Tas ir netveramais šarms, kas piemīt isti inteliģentam cilvēkam, garīgais aroms. Tā ir apgarotība. To visgrūtāk dēfinēt. Apgarotība prasa, lai individuālais aspekts būtu sarotots ar augsti vē-

tīgu jūtu dzīvi. Tur saplūst kopā visa saskanīgā darbība, kas dod ieskaņu un izpausmi.

Inteliģence nav kāda norobežota, atsevišķa spēja vai funkcija, bet ir ļoti salikta, un savā augstākā kāpinājumā sedzas ar to, ko sauc par humānistiski izglītotu cilvēku.

Šta inteliģence ir ļoti augsts ideāls, attiecībā pret kuŗu atsevišķu individu int. ir dažādās gradācijās.

Pēc augsti vērtējamā un ierosinājumiem bagātā priekšlasījuma, klausītājiem bija patīkami dzirdēt istu zinātnisku disputu, kurā piedalījās prof. A. Dauge, doc. T. Celms, prof. K. Kundziņš un Fr. Zālīte.

Celms saka, ka viņš parakstoties zem Dāles uzskatiem, ja tēmatu formulējot «pilnvērtīga cilvēka ideāls». Viņš pieturoties pie Vakareuropas psihologu terminoloģijas par inteliģenci. Citu domstarpību nav. Prof. K. Kundziņš: «Mums ir jāpārveido un jāpārvertē šaurais «Mefistofeliskais» inteliģences jēdziens, dodot tam saturu, kā to smalki tulkoja prof. Dāle.»

Romāns Šmits.

Personīgā aģitācija: — bet neaizmirsti par mani nobalsot!

A. Ratenieks.

Neorg. stud. pārstāvis Stud. Padomē.

Nacionālo studentu bloka nozīme.

Visā līdzšinējā Studentu Padomes darbā bija liels kardināls trūkums — darbības gadījuma raksturs. Studentu pašvaldības organos atsevišķos ierosinājumus ienesa un pieņēma nevis vadoties no kādas noteiktas programmas un noteiktiem savā starpā saistītiem mērķiem, bet parasti tādēļ, ka šie priekšlikumi attiecīgā momentā saskanēja ar kādas atsevišķas grupas interesēm. Ja šīs grupas iespaids bija pietiekoši liels, tad viņas ierosināto lēmumu pieņēma, bet vismazāk jautāja par to, kas ir vai nav vēlams no vispārējā studentu interešu viedokļa. To, kas būtu studentu interesēs un kas būtu darāms, bija grūti zināt, jo trūka pārskata par to, kāds ir vispārējais studentu stāvoklis, jo tas nebija izpētīts.

Kad stājās darbā pašreizējais Studentu Padomes sastāvs, vairāki no grupējumiem sādēvās rokās, radīja vienotu spēku. Tas tomēr nebija pietiekošs, lai salauztu tos spēkus, kas vadīja un faktiski noteica studentu pašvaldības līdzšinējo darbību. Korporāciju organizētais spēks vēl bija pārāk liels, lai gan jau grīlojās. Nacionālā studentu blokā, kurā apvienojās 7 dažādas studentu frakcijas, korporācijām nācās pirmo reizi ieradīt tādā organizētā pretspēku, ar kādu viņi nedomāja tik drīzi sadurties. Šis pretspēks bija tik liels, ka korporāciju, līdzīgu visvarenajai frakcijai nācās daudzos gadījumos atkāpties no saviem viedokļiem un taktikas, un tai līdzšinējā stāvoklī noturēties izdevās tikai ar lielām pūlēm, bieži pat ar gadījuma palīdzību. Nacionālā studentu bloka nozīme pastāvēja ne tikai tur, ka tas izrādījās par ievērojamu faktoru, bet vēl lielākā mērā viņa morāliskā spēkā. Visus atsevišķā blokā ietilpstošo frakciju ierosinājumus pārrunāja bloka apspriedēs, un, ja visi par šo ierosinājumu vienojās, bloks ar šo priekšlikumu nāca uz āru, kā ar visa bloka kopēju ierosinājumu. Neviena, blokā ietilpstoša frakcija savā pašreizējā Studentu Padomes darbības laikā, nenāca uz āru ar atsevišķu priekšlikumu vai ierosinājumu. Visi nāca bloka vārdā. Protams par attiecīgā ierosinājuma iesniegšanu un aizstāvēšanu bloka vārdā rīta varēja būt tikai tad, ja tas bija pieņemams visiem septiņiem, dažādiem, blokā ietilp-

stošiem, nogrupējumiem. Bet ja kāds ierosinājums vai prasība saskaņoja ar visu septiņu nogrupējumu interesēm, tad varēja droši teikt, ka tas saskan ar studentu vispārējām interesēm. Un šini apstākļi slēpās bloka lielais morāliskais spēks. Protams bloka darbībā bija arī trūkumi, bet nav jāaizmirst, ka tas sāka mācīties iet vienotus ceļus tikai gadu atpakaļ.

Nacionālo studentu bloks saprata, ka, lai tas savos ierosinājumos un prasībās varētu vēl lielākā mērā nostāties uz vispārējo studentu interešu viedokļa un tos pamatot, nepieciešama studentu stāvokļa un izredžu nopietna izpētišana pielietojot modernās statistikas metodes. Apstākļu un stāvokļa izpētišana ir pirmā prasība modernās valsts un privātsaimniecības dzīvē. To ignorēt nedrīkst arī studentu pašvaldības. Tādēļ nacionālo studentu bloks, kā vienu no savām svarīgākām prasībām uzskatīja statistikas biroja nodibināšanas jautājumu. Bloks saprata arī to, ka blakus studentu apstākļu un izredžu izpētišanai, jānosprauc ceļš un mērķi, studentu stāvokļa atvieglošanas un izredžu uzlabošanas darbam, kas būtu pamatots uz nopietniem ar zinātniskām metodēm iegūtiem datiem. Konkrēti runājot — bloks par savu otru tikpat svarīgu prasību, kā statistikas biroja nodibināšanu, uzskatīja studentu pašvaldi-

bas darba saimnieciskās programmas izstrādāšanu ilgākam laikam. Sakarā ar to bloks ierosināja saimnieciskās programmas izstrādāšanas komisijas nodibināšanu. Statistikas biroja nopietni apstrādātie dati un ar saimniecisko programmu nosprauctais ceļš, būtu labāka garantija tam, ka Studentu Padomes turpmākās darbības pamatā stāvētu vispārējās bet ne atsevišķo studentu, kaut arī lielu un spēcīgu, grupu intereses un pieņemtiem lēmumiem nebūtu gadījuma raksturs. Ar vienu vārdu sakot — **Nacionālo studentu bloka lozunga bija: izpētīt, nospraust un izdarīt!**

Šeit neapstāsimies pie jautājuma, kādēļ šini darbības gadā neizdevās panākt, ne svarīgā statistikas biroja, ne arī saimnieciskās programmas izstrādāšanas komisijas nodibināšanu. Atliek tikai izteikt pārliecību, ka plašās studentu masas sapratis cik liela nozīme attiecīgos apstākļos var būt studentu pašvaldības orgāniem pie studentu stāvokļa atvieglošanas un uzlabošanas, un saprotot to parādīs daudz lielāku aktivitāti nekā līdz šim. Tādā gadījumā varbūt pieaugs visu to nogrupējumu spēki, kas stāv par lozungu: izpētīt, nospraust un izdarīt! un tie kopējā sadarbībā varēs veikt patiesi lielu studentu stāvokļa un izredžu uzlabošanas darbu, vadoties šini darbā tikai no vispārējām interesēm un vajadzībām.

Mūsu laikmeta ilgas pēc iekšīguma un kontemplācijas.

Iss cand. phil. Z. Mauriņas lekciju atstāstījums.

III. lekcijā Z. M. runā par rakstniekiem, kas meklē mūsu laikmeta pozitīvās parādības. Lietišķīgums aizrāva tajā laikā kad saļūsmīnājās par tehnikas uzvarām. Kā labā mehānismā ieslēdz un ieslēdz elektrisko strāvu, tā grībēja arī cilvēkā ieslēgt un ieslēgt ciešanas un prieku. Lietišķīgums prasa, lai viss būtu precīzi un kārtīgi, bez sentimenta. Izrādījās, ka cilvēks gan taisa lietas, bet pats nav lieta. Mūsu dienās šis sāpūs nobidātais iekšīgums sāk atplaukt. Pašlaik tas tomēr vēl ir it kā sažaugts lietīšīgumā stangās. Lai atceramies tikai Amerikas absolūto ticību, lietu valdonīgumam. Arī Krievijā valda šī ticība, (Majakovskis).

Seko dažādu rakstnieku darbu iztirzājums. Zoržs Diāmelis (Georges Duhamel) saka, ka mūsu laikmeta cilvēkam būtu vajadzīgs klusuma parks, kur nebūtu dzirdams, industrijas troksnis un mehāniskā mūzika. Šis demokrātiskais aristokrāts (pēc profesijas ārsts) par visu augstāk stāda cilvēka etosu. Ir cilvēki, kas klusumu nes jau sevī. Sādu cilvēku D. tēlo dramā «Gaisma».

Francis Verfelis (Franz Werfel) kādreiz bijis vistrokšpānākais vācu ekspresionisma bungotājs. Tagad viņš iekšīgumu padara par principu (sk. gr. «Realismus und Innerlichkeit»). Viņš prasa, lai cilvēks spēj lietu ticībā iznīcināto iekšīgumu atkal atrast. Radošais iekšīgums izpaužas arī fantāzijā. Tā ir spēja iedomāties, ko paša acīm neesi redzējis, pie paša miesas piedzīvojis. Ir smagi dzīvot ar cilvēku, kam nav fantāzijas. Tāds nevar iedomāties, kāds ir otrs cilvēks, nespēj ne sevī, ne otrā uzvert dvēselu molodiju. Katrā cilvēkā ir tāda mūzikas stīga. Tikai vienā tā ir alžbirusi, otrā neparciem ideāliem saindēta. Virfela prasības: 1) Vismaz vienu stundu būt vienatnē ar sevi, 2) nebūt saistītam ar modi.

Age Modelungs (dāmu rakstnieks, darbi tulkti vāciski) ir sākumā stādu un dzīvnieku dzejnieks, vēlāk utopisko romānu rakstnieks. Viņa romānā «Mūža mēnesi», tēlota priecīga, kontemplatīva pasaule. Cilvēks var klusumu sevī celt gan klusumā, gan lielā pilsētā. Šis rakstnieks atgādina Hamsūnu. Tikai Hamsūna varoņi ir protesta cilvēki, šie ir atzinēji.

Latviešiem iekšīgums ir būtisks. Skatīstākie latviešu cilvēki ir kļusie. Veselība saka: «Lai me latvietim nav kas ārēis, bet dvēselu noskaņa».

Latviešu dvēseles iemiesojums ir sirds šķistība (Raiņa Antis). Raksturīgi, ka arī citu tautu literatūrā eksistē šis sirdsšķistā tēls, bet blakus tam nostājas Mefistofelis, Kains etc. Mums latviešiem tā nav. Arī indiešu literatūrā tā neesot. Tādas kontemplatīvas dzejas pārstāvis ir Skalbe (jaunā gr. Zāles dvaša).

Tālāk referente mazliet apstājas pie skumjī piedauzīgā A. Čaka, kas visu visiekšīgāko pārvērs visārišķīgākā, un E. Adamsona. E. Adamsonam nevarot noliegt zināmu latviešu šarmu, bet ārējie izgreznojumi traucējoji. «Ja Čaks ir spilgta izkārtnē, tad Adamsons ir mazs ornaments. Abiem trūkst iekšīgums», saka referente. Iekšīgums gaidāms, varbūt, Zinaidā Lazdā, bet no jauniem to prasīt par agru. Iekšīgums prasa nobriedumu.

Iekšīguma dzejnieks ir Richards Rudzītis, Tuvs Skalbeim. R. R. debesis ar zemi vieno daļuma stīga. No jaunāko dzejnieku paaudzes viņš uzstāda vislielāko prasību cilvēka iekšējai attīstībai, ir filosofisks un abstrakts. Varbūt tādēļ arī cilvēku vairumam viņa darbi neērti.

IV. lekcija. Katra ista māksla ir reizē nacionāla un vispārējā. Citādi viņa ir novada māksla. Ir cēls rakstūra vilciens, ja cilvēks uz kādu laiku spēj izslēgties no savas tautas un iegrīmt citā.

Mūsu laikmetam ir raksturīga grāmatas, kas ir kā kultūras tilti. Tādas ir Kalerlinga, Romēna Rolāna, Diāmela un Ortēgas grāmatas. (Tā pašā izdevniecībā, kur iznāk Ortēgas grāmatas, pārtulkots un izdots arī kāds mūsu doc. T. Celma darbs. Tas rāda, prasmī meklēt vērtīgo arī mazās tautās).

Romēns Rolāns ir ļoti spējīgs ieslidēt cilvēkos un tautās. To rāda viņa uzrakstītās biogrāfijas un grāmatas par Indiju.

Turpmāk referente piegrīžas indietim Vivekanadam tēlodama viņa dzīves stāstu, gan interpretējama viņa idejas. Tam, ko Gandis tagad Indijā realizē, bij vajadzīgas trīs paaudzes modinātāju, trīs viena otrai sekotājas lielas personības: 1) Ram

Mohun Roy, 2) Ramakrišna un 3) Vivekananda.

Vivekananda dzimis vienu gadu vēlāk kā mūsu Blaumanis un miris 1902. g. Viņš cēlies aristokrātiskā ģimenē, kur bijis vispusīgi iespējams attīstīt savas spējas. Jaunībā bijis labs atlēts un labs dejotājs. Vēlāk viņš atstāj godu, mantu, sabiedrisko stāvokli un paliek par Ramakrišnas mācekli. Ramakrišna bija glāsiains un harmonisks, Vivekananda ir viņa pretstats. Viņš dzienus.

Kas mūzikas pasaulē ir Bēthovens, tas filosofijas — Vivekananda. Viņš nepazīst dvēseles rāmo dzidrumu un vārdus «padoties». Viņa mērķis ir «izvest dzīvē Ramakrišnas domu: celt tiltu starp austrumu mistisko, sievietes apzīmogoto un rietumu racionālo, vīrišķo apzīmogoto pasauli. Vivekananda apceļo Indiju un redz, ka nekur reliģijā nav tik augstu nostādīta, kā Indijā, bet nekur arī sabiedrība neliek tik cieši kāju uz nabadzīgo pakauša kā Indijā. Vēlāk, kad viņš pēc gadiem atgriežas Indijā, viņš ir pirmo sociālo jaunievedumu ierosinātājs. Vivekananda apceļo Ameriku un arī Angliju. Amerikā viņam ļoti radniecīgs ir Valts Uitmanis (Walt Whitman). Viņi nekad nav viens otru redzējuši, nekad viens otra darbus lasījuši, nāk no tik dažādām tautām un tomēr viņu idejas ir tuvas. Abiem ir liela sava «es» apziņa, kas mieru nīcina, briesmas nebeistas. Uitmanim ir trīs lielumi: reliģija, demokrātija un mīlestības lielums. Uitmanim cilvēks un koks ir vienas tās pašas transcendentas esamības izpausmes. Tas viņu ierindo lielo mistiku rindās un tuvina Vivekanadam. Anglijā, ienaidnieku zemē, Vivekanda iegūst savus labākos draugus.

Mūs pārsteidz, ka Indijā un Eiropā pašreizējā attīstības gaitā ir viena otras papildinātāja. Indijā, pārāk liela nogrimšana sevi novedusi pie sociāla posta. Eiropu pārāk liela pieķeršanās ārējām lietām pie garīga posta.

Vivekanandas raksturo: 1) universālisms, 2) potencionēta iekšējā dzīve, 3) dzīves tuvums. V. nem no Amerikas un Anglijas to labo, ko viņš tur atzīst, un mēģina apvienot ar labo Indijā. Vivekananda saka, ka neesot neviena filozofa lielāka par Kristu. Vivekanda grībējis apvienot, sintēzēt, «Jūsu pirmais pienākums — saprast tos, kas citādi domā», saka Vivekananda.

E. G.

Studentu padome strupceļā!

Arhitektu un inženieru biedrības holkotē studentu nama celšanu. Neapmierināta arī L. U. arhitektūras fakultāte, Latviešu Korporāciju un vāciešu kopējā koalīcija.

Studentu nama celšanas ideja vienoja visus studentus jau universitātes pirmajā pastāvēšanas laikā: radās studentu padome, kas gandrīz visu šo laiku — līdz š. g. rudenim — studentu nama celšanas priekšdarbus veica vienprātīgi. Studentu padome savā ipašumā ieguva namu Valdemāra ielā 69, bet ievērojot nama telpu neizdevīgo iekārtojumu, ar lielu neatlaidību vāca līdzekļus jauna, piemērota studentu nama celšanai. Daudz gādāts par piemērotu gruntsgabala iegādāšanos, pēdējais arī iegūts. Apmierinoši veicās arī ar nama idejiskā plāna izstrādāšanu, neviens ir nedomā apšaubīt žūrijas komisijas atzinumus par labāko būvprojektu godalgošanu, bet — negaidīts skandāls radās pie nama būves vadītāja izraudzīšanas. Skandāls vērsās arvien plašumā un tā tālāko gaitu un sekas neviens šobrīd vēl nevar paredzēt.

Iepazīstinot kommittējus ar pašreizējo stāvokli, jāizrāda uz šādiem faktiem, līdzšinējo notikumu virkne:

Studentu saimē jau ilgāku laiku cirkuleja baumas, ka korporāciju aprindās pastāvot uzskats, studentu nama būves vadīšanu uzticēt tikai kādam P. K. apvienoto korporāciju filiāstrim - arhitektam. Dzirdēja arī runas, ka tikšot arī viss iespējams darīts, lai būves vadību savās rokās dabūtu korp. «Selonia» filiāstrs, arch. A. Klīnkāvs. Tā kā studentu padome tomēr bija izsludinājusi nama būvprojektu konkursu, tad arī — uzticēties lietpratīgās un bezparteišķās žūrijas komisijas lēmumam — likās, ka nav pamata ticēt šādām baumām, jo labākā projekta autoram tiek piešķirta priekšroka pie būves vadītāja ievēlēšanas, kaut vai tas būtu korporāli, vienotnieks vai neorganizētais. — Tādas dzīves ir arhitektu tradīcijas, ko taču studentu padome atzīs un cienīs, tāpat kā visus rakstītos likumus un noteikumus (sevišķi vēl, ja pašreizējais priekšsēdis tā norūpējis par akadēmisko tradīciju veidošanu un ieviešanu).

Žūrijas komisija, kas darbojās šādā sastāvā: rektors prof. M. Bīmanis, prof. E. Laube, doc. E. Stālbergs, doc. P. Kundziņš, arch. P. Dreimanis un studentu padomes pārstāvi A. Raudzeps, A. Cimdīšs, J. Spilva un J. Robežnieks, no iesniegtiem 36 darbiem par vienlīdzlabākiem atzina arch. Anša Kalniņa un arch. Kārļa Bikšes darbus, kuriem arī piesprieda pirmo — otro godalgu, bet arch. Alfrēdam Laukīrbem — trešo godalgu. Godalgotie arhitekti pazīstami ar savu ilgāgādo prakti un bagātiem piedzīvojumiem, kādēļ studentu saimē bija pārliecināta, ka drīzumā redzēsīm jauno studentu namu pacelamies kā jaunās Intelligences vienprātības un saprašanās simbolu. Tomēr jau vairākās studentu padomes sēdēs pierādījies, ka lielākā studentu nogrupējuma pārstāvjiem stud. padomē nerūp akadēmiskie arhitektūras principi, ne arī visas studentu saimes vienprātība un saprašanās. — Š. g. 29. sept. plēnārsēdē ar 23 balsīm no 40 (aizklāti balsot) nolēma vest sarunas ar ... ar Klīnkāvu par studentu nama būves vadīšanas uzņemšanu, tā ignorējot godalgoto projektu autorus arch. A. Kalniņa un arch. K. Bikšes, kas abi bija iesnieguši rakstiskus piedāvājumus nama būves vadīšanai. Jāpēzīmē, ka arch. Klīnkāvs, nebija rakstiski griezies pie studentu padomes šai lietā, nedz arī iesniedzis savu dzīves aprakstu, bet priekšsēdis Raudzeps tikai paskaidroja, ka viņš esot ar Klīnkāvu vedis sarunas mutiski...

Lai gan līdz nākošai plēnārsēdei noskaidrojās, ka L. U. arhitektūras fakultāte neatbalsta studentu padomes vairākuma rīcību šai lietā, tāpat noraldošo stāvokli ienem Latvijas arhitektu biedrības, kurās apvienoti ar maz izņēmumiem gandrīz visi arhitekti, tomēr korporāciju frakcija ar vācu, krievu un kādas ārpuskorporācijām stāvošas svaidīgākas grupas balsīm stūrgalvīgi palika pie savas iecības un ar nīcīgu balsu pārsvaru uzdeva prezīdijam, noslēgt ar arch. Klīnkāvu līgumu par nama būves vadīšanu. Ar godalgotiem projektu autoriem tā ir sarunas nemaz netika ievadītas! — Pēc minētās sēdes izrādījās, ka izjūk nama būvkomisija, jo no tās izstājušies arhitektūras fakultātes pārstāvis doc. E. Stālbergs, Rīgas pilsētas virsarchitekts P. Dreimanis, nacionālo studentu bloka pārstāvis un sociālistisko studentu pārstāvis, bet paliek tikai rekt. prof. M. Bīmanis un stud. korporāciju un vācu frakcijas pārstāvji...

Izstājušos būvkomisijas locekļu vietās studentu padome ar minētās jaundibinātās «nacionālās koalīcijas» balsīm nolēma uzaicināt par konsultantiem inž. T. Hermanovsku, kā vārds droši vien vecākiem kommittējiem būs pazīstams no kādas tiesas prāvas, sakarā ar Amerikas lokomotīvu iegādāšanos valsts pirmos pastāvēšanas gados, kā arī Mākslas akad. prof. Federu. Totiesu abas arhitektu biedrības pieņēmušas stingru lēmumu, ar ko šo b-bu biedriem — arhitektiem nolēgts piedalīties studentu nama celšanā. Līdzīgu lēmumu pieņēmusi Latvijas būvīnženieru b-ba, izslēdzot no sava vidus minēto inž. Hermanovsku. Tā sagādāta tiek studentu nama celšanas lieta — vienas studentu daļas iedomīgās rīcības dēļ!

Bija paredzēts š. g. 18. novembrī likt pamatakmeni studentu jaunajam namam, bet... ir jau decembra sākums, un būves laukumā rāda savu parasto rudenīgo seju.

Studentu padomes grāmatnīcas 10 gadu darbības sasniegumu pārskats.

Viens no svarīgākajiem studentu pašdarbības pasākumiem — L. O. Studentu padomes grāmatnīca — š. g. 1. martā savā attīstības gaitā ir spērusi lielu soli uz priekšu, kas grāmatnīcai nenoliedzami, ir liels notikums. Bet pirms minām šo notikumu, īsumā apskatīsim grāmatnīcas attīstību.

Grāmatnīca nodibināta 1922. gadā, ar uzdevumu apgādāt studējošos ar tām nepieciešamām grāmatām, lekcijām un citiem mācības līdzekļiem. Savu pirmo veikalu grāmatnīca iekārtoja šaurās, neērtās telpās, Torņa ielā Nr. 4. Bet sākumam arī tās bija labas. Darbībai paplašinoties, radās vajadzība pēc istām veikala telpām, kurās būtu pieejamas ne tikai studējošaj, bet arī skolu jaunatnei. Tādas telpas grāmatnīca 1923. gadā arī atrada Kr. Barona ielā Nr. 2. Pāriešana uz jaunām telpām grāmatnīcai deva iespēju savu darbību strauji attīstīt un dubultot savu preču apgrozījumu. Ja 1922. gadā Torņa ielā preces pārdotas par Ls 38,480, tad 1924. gadā jaunajās telpās šis apgrozījums sasniedza Ls 79,115.—. Grāmatnīca pirmajos darbības gados sevišķu vērību piegriezta mācības grāmatu izdošanai. 1922. gadā vien grāmatnīca izdeva 15 grāmatas, 1923.—1925. g. g. laikā 10 grāmatas, bet nākošos 6 gadus izdotas vairs tikai 4 grāmatas. 10 gadu laikā izdotas 29 grāmatas, kurās ieguldīti Ls 76,062.—. Grāmatu izdošanu lielā mērā atbalstīja Kultū-

ras fonds, no kura minēto grāmatu izdošanai pabalstu veidā saņemti Ls 32,082.—. Studentu padome grāmatnīcā ieguldīja ap Ls 40,000.—.

Pēc pirmiem veiksmīgiem darbības gadiem, jau 1926. gadā grāmatnīcas darbībā iestājies manāms atslābums; preču apgrozījumi samazinājās, darbības gadi noslēdzās ar zaudējumiem un grāmatu izdevniecība gandrīz pilnīgi apstājusies. Tāds stāvoklis turpinājies līdz 1930. gadam! Daļīgi, ka sakarā ar šīm neveiksmēm, jau bija pacēlies jautājums par grāmatnīcas likvidēšanu. Tomēr grāmatnīcas likvidēšanu būtu sāpīgs trieciens studentu pašdarbībai, kas nevēlami atbalstos arī uz pārējiem studentu padomes uzņēmumiem. Bez tam, grāmatnīcas trūkumu arī sajūsti paši studenti, jo grāmatnīca tiem ir bijusi netikai mācības līdzekļu apgādātāja, bet arī šo līdzekļu cenu regulētāja. Daudzos gadījumos privāti uzņēmēji, kurus nekas neinteresē, kā pelnas iegūšana, cenu ziņā bija spiesti piekāpties grāmatnīcas priekšā un pārdot savas preces par lētākām cenām. Visu to apspriežot, studentu padome 1930. gadā izšķīrusies ne par grāmatnīcas likvidēšanu, bet par grāmatnīcas vadītāja — grāmatnīcas komisijas — maiņu. 1930. gada janvārī Studentu padome ievēlēja pilnīgi jaunu grāmatnīcas komisiju, kurās uzdevums bija glābt grāmatnīcu no tās neveiksmēm, kādēļ ar šo komisiju ne par velti apzīmēja par glāb-

stāvu, kas tagad daudz vairāk atbilst grāmatnīcas prasībām. 1932. gadā komisija pārveidoja grāmatnīcas izdoto krājumu vērtību un, saskaņā ar Studentu padomes prezidiju no šī krājuma izslēdza grāmatas pašcēnā par Ls 15,417.— un pārdošanas cenā par Ls 39,964.—, bet atlikušām grāmatām pazemināja pārdošanas cenas par Ls 10,184.—. Tāpat arī no iepirktām grāmatām grāmatnīcas komisija izslēdza novecojušās grāmatas par vairāk tūkstošu lašu. Patēloties izdarītām reorganizācijām, grāmatnīcas darbība stipri atdzīvojās un pat grūtajos krīzes gados tā uzrādīja panākumus, kādu tai agrāk nekad nebija. Preču apgrozījums 1930.—1932. g. g. laikā neturējās uz Ls 95,000.—. 1929. gadā preces bija pārdotas par Ls 84,000.—, bet 1928. gadā tikai par Ls 68,000.—. Visi pēdējie trīs darbības gadi noslēgti ar prieviem tiriem atlikumiem. Tā tad tieši grā-

matnīcas krīze taisni vispārējās krīzes gados bija pārvarēta un vairs nevienam nebija šaubu par grāmatnīcas turpmāko pastāvēšanu.

Tomēr vislielākās grūtības grāmatnīcas komisijai sagādāja veikala telpu jautājums. Tā apzinājās, ka tagadējās telpās grāmatnīca sekmīgi strādāt, ar sasniegtiem panākumiem, bet ne zelti un plašāki attīstīt savu darbību. Tādēļ komisija pieņēma visas pūles, lai atrastu jaunas, piemērotākas telpas vai arī paplašinātu vecās, tomēr šīs pūles līdz pat pēdējam laikam nav varējušas vaiņagoties ar sekmēm. Bija vairāki telpu piedāvājumi, bet no tiem komisijai nācies atteikties, jo piedāvātās telpas atradās ārpus studentiem pieņemamā rajona, vai arī tās bija citādi nepiemērotas. Tagadējo telpu neērtības grāmatnīcas komisija lielā mērā mazinājusi ar veikala nodošanu Universtitātes vecā ēkā. Šī nodošana darbību uzsāka 1932. gada janvārī un gada laikā uzrādīja ļoti labus panākumus.

Grāmatnīcas komisija.

No kreisās:

- A. Ledaunieks — sekret.,
- J. Graudiņš — pr.-tājs,
- O. Jaunliniņš — pr. b.

šanas komiteju. Šajā komisijā ievēlēja 2 pārstāvjus no korporācijām (J. Šūmani un ū. Graudiņu) un 1 pārstāvi no vienotnēm (O. Jaunliniņu). Tiem visiem veikala vadīšanas jautājumi jau bija pazīstami no viņu prakses citos tirdznieciskos uzņēmumos. Jaunās komisijas locekļi, pilnīgi aizmiršot savu piederību un atkarību no savām frakcijām, bet pirmā vietā paturēt vienīgi lietderību, jau pašā sākumā stājusies pie grāmatnīcas veikala reorganizēšanas. Pirmām kārtām grāmatnīcas komisija noskaidroja veikala darbības neveiksmes cēlonus un tie izrādījās sekoši:

1) Studentu padome saimniecisko komisiju locekļiem maksāja augstas algas, (līdz Ls 100.— mēnesī). Šo algu dēļ ļoti bieži nāca priekšā gadījumi, kad komisijas ievēlētie locekļi bija spējīgi tikai parakstīt algu līstes, bet ne vadīt tiem uzticēto uzdevumu. Tas pilnā mērā zīmējās arī uz agrākām grāmatnīcas komisijām.

2) Grāmatu izdevniecībā pīlaistas rupjas kļūdas. Pirmkārt, grāmatas, nerēķinoties ar līdzekļiem, izdotas pārāk lielā eksemplāru skaitā un, otrkārt, izdotām

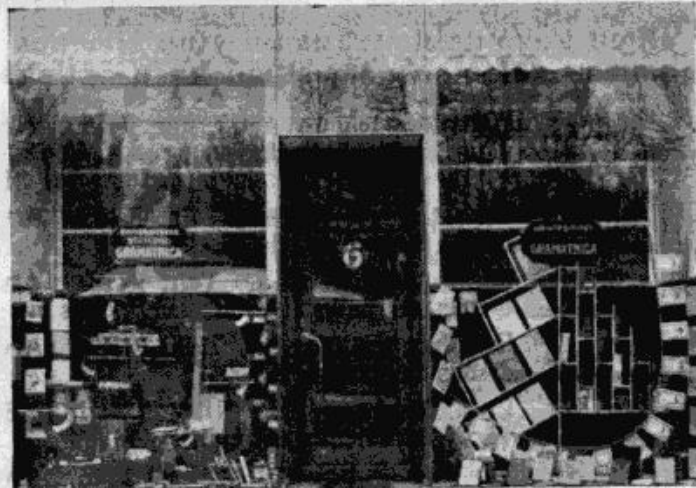
grāmatām noteiktas pārdošanas cenas, kas 2—3 reizes pārsniedza to pašizmaksas cenu. Šai sakarā radās lieki grāmatu krājumi, kurus izpārdot vairs nebija nekādas izredzes un kas grāmatnīcai nesa lielus zaudējumus.

3) Starp iepirktām un dārgi samaksātām grāmatām daudzas bija tādas, kas novecošanas dēļ savu vērtību sen zaudējušas, bet kas bilancēs arvienu figurēja kā pilnvērtīga prece.

4) Veikala darbinieku sastāvs bija ļoti neaktīvs un nespējīgs savu pienākumu izpildīšanai.

5) Veikala telpas neremontējot, tās bija tā nolaistas, ka pēc izskata tās varēja saukt tikai par bodīti, bet ne par modernu veikalu. Turklāt, iepemtās veikala telpas grāmatnīcai bija par šaurām.

Grāmatnīcas komisija nekavejosi ķērās pie minēto neveiksmju cēloņu novēršanas. Ar jaunās komisijas ievēlēšanu pirmais cēlonis pats par sevi atrita. Šis komisijas sastāvs 1931. gadā nedaudz pārveidojās, jo no korporācijām J. Šūmana vietā ienāca A. Ledaunieks, 1930. un 1931. gadu laikā grāmatnīcas komisija pilnīgi pārveidoja veikala darbinieku sa-

L. O. Stud. padomes grāmatnīcas jaunais veikals.

Beidzot grāmatnīcas komisijai š. g. janvārā mēnesī laimējās atrast un noņemt senkārotās veikala telpas, kas atradās Kr. Barona ielā Nr. 6. Pēc vairākiem sarunām ar namsaimnieku, izdevās noslēgt attiecīgu līgumu, ka glītas, plašas un pilnīgi piemērotas veikala telpas grāmatnīcai tiek izīrētas par Ls 300.— mēnesī. Arī grūto veikala iekārtas jautājumu komisija atrisināja samērā viegli. Veikalā jau atradās grāmatnīcai piemērota iekārta, kuru komisija no tās īpašnieka atpirka par Ls 1,200.—. Veikala telpas un iekārtu uzspodrinot, komisija grāmatnīcas veikalu no vecām uz jaunām telpām pārcēla februāra pēdējās dienās un š. g. 1. martā ir izdarīta jaunā veikala atklāšana.

Lūk, šī jaunā veikala atklāšana ir tas notikums, kas minēti šī raksta sākumā. Nu vairs grāmatnīcas veikals nav maza bodīte, kurai plašāka publika gāja garām, acis neuzmetot, bet tas tagad ir moderns veikals ar priekšzīmīgiem, skaisti dekorētiem skatu loģiem, kas saista visu garām-gājēju uzmanību un liek pie tiem apstāties.

Tagad grāmatnīcā ir dotās visas iespējas savu darbību attīstīt daudz plašākos apmēros un gūt vēl lielākus panākumus — viss atkarējās no tālākās vadības.

Š. g. 1. martā, iejot jaunās telpās, grāmatnīcas komisijai izdevās novērot pēdējo grāmatnīcas darbības neveiksmes cēloni, kas šo darbību pastāvīgi traucēja. Bet arī š. g. 1. martā jauno veikalu atklājot, vecā grāmatnīcas komisija pilnā sastāvā atstāj savu darbu, to uzticot jaunai komisijai. «Moris savu darbu ir pārdarījis — moris var iet!» — tā domāja jaunā Studentu padome un ievēlēja pilnīgi jaunu komisiju, kurai vairs nav jāglābj grāmatnīca, bet kurai jārepresentē tās frakcijas, no kurām jaunā komisija sastādījās.

Trīs, kopeļi darbā pavadīti gadi aizgājuši grāmatnīcas komisijai deva pārlecību, ka i korporēli, i vienotnēki, atmetot visus blakus aprēķinus, bet paturot savu, acu priekšā vienīgi veicāmo darbu, var būt ļoti labi darba biedri. Grāmatnīcas komisija šai ziņā tiešām ir devusi labu priekšzīmi. Bet vērojot vispārējos apstākļus, tagadējā Studentu padomes koalīcija, nav tā, kas gribētu mācīties no priekšzīmēm vai vadīties no lietderības. Jau tas, ka šī frakcija savus iestrādājušos pārstāvjus grāmatnīcas komisijā arī atsauc un to vietā ievēlējusi personas, kurām ir pilnīgi sveša saimnieciskā uzņēmuma vadība, liecina, ka tagadējai Studentu padomes koalīcijai vairs nerūp tie principi, vadoties no kuriem ir bijis iespējams noturēt un izveidot vienu no lielākajiem padomes saimnieciskiem uzņēmumiem.

Bet, tomēr izteiksim cerību, ka Studentu padomei turpmāk vairs nevajadzēs būt grāmatnīcai «glābšanas komisijas».

Paplašinot darbību

L. ū. Studentu padomes grāmatnīca
ar š. gada
1. martu
iekārtojusi jaunas veikala telpas
Kr. Barona ielā № 6

Studentu padome.

23. februārī notika jaunās pad. otrā plenārsēde, kas ļāva jau skaidrāk saskatīt viņas seju. Sēdi atklāj pr.-js R. Plūme un ziņo pārmaiņām stud. pad. locekļos: Sangoviciā (apvien. Latg. stud.) vietā nāk Logiņš un Efrasa (progr. židi) vietā Levenbergs.

Ienācis paziņojums par konkordieša Vecmāpa un latgalieša Logiņa izstāšanos no nacionālā stud. bloka. Šis paziņojums bija iepriekš zināms un nekādu pārsteigumu nesagādāja. Var teikt, ka konkordiešu pārstāvis idejiski blokā nesastāvēja jau no tā laika, kad ievēlēja ar viņu izšķirošo balsi bij. pr.-jus Raudzepu. Lai atceramies, kā viņi prata sev izkautēt algotā statistiķa vietu sev — resp. com. Tiemanim. Šādi «izlēcieni», bez šaubām, nevarēja radīt ciešākas saites ar bloku. Ticēsim, ka tagad «stiprās puses ēnā» konkordiešiem klāsies labāk!

Pie pag. sēdes protokola A. Pētersons, nac. stud. bloka vārdā, aizrāda uz nepareizo faktu apgalpojumu protokolā. Nav atzīmēts korp. frakcijas paziņojums, ka viņa nebalso par nac. studentu bloka kandidātiem prezidijā un komisijās, jo bloks uzstājoties pret stud. nama būvi.

Tāpat nav minēts bloka paskaidrojums, ka tas neuzstājās pret nama būvi, bet to

atbalsta, kritizējot katru nelietderīgu un nesaimniecisku rīcību būves izvešanā. Šos papildinājumus pievieno protokolam.

1. Prezidija ziņojumi: no valdības saņemti Ls 500.— sportistu sūtīšanai uz Itāliju; sarīkotais karnevāls devis Ls 1790.— atlikumu (bij. pr.-js A. Raudzeps gan teica, ka būstot Ls 2700.—! Ref.), no kura izmaksāti Ls 500.— stud. dienu komisijas locekļiem «par visa gada darbu». Ziņo, ka valutas komisija devusi atļauju izvest valūtu tikai 100 ekskursantiem uz Itāliju. Par līdzstrādniekiem pie stud. nama būves pieaicināti inženieri — P. Zilītis, A. Bankins un V. Skārds.

Pie prezidija ziņojumiem vārdu ņem A. Pētersons (nac. stud. bloks): Te diplomātiski pateikts, ka stud. dienu komisijai «par visa gada darbu», kas ir — 4 sarakojumi gada laikā, izmaksāti Ls 500.—. Viens no tiem pat nesis zaudējumus (Ls 170.—). Tas rāda, ka komisijas darbs nav bijis nemaz tik priekšzīmīgs, lai viņai izmaksātu šo samērā prāvo summu. Nac. bloka vārdā iesniedz priekšlikumu atlīdzības summu samazināt uz Ls 200.—.

Vilks (korp.) aizrāda uz komisijas grūto darbu, un lielajiem izdevumiem, kas ar to saistīti...

Balsošanā nac. stud. bloka priekšlikumu ar 9 par, 16 pret un 2 balsim atturoties izgāj cauri. Studenti ir taču pietiekoši

Rapahz ijdot wairat, ja par tīfai 20 janti-meem war jmehtet 10 gabalus „R. I.”

bagāti, lai atlautos «pieklājīgi» samaksāt savu komisiju darbu!...

2. Komisiju locekļu vēlēšanās Vecmanis (konkord.) uzstāda pats sevi (?) par kandidātu uz revīzijas komisijas locekļa amatu. To pašu izdara latg. Logiņš. Abus ar 23 balsīm ievēlēja, pie kam abi balsoja paši par savām kandidātūram! Tālāk latg. St. Keišu ievēlēja virtuves komisijā, bet Alis Zvaigznītis (konk.) stud. tīcās. Sieviešu korp. dabūja vēl vienu vietu — pārstāvi Universtitātes padomē.

3. Dažādos jautājumos Riekstīns («Ugunskrusts») nāk ar vairākiem ierosinājumiem. Uzdot prezidijam griezties pie attiecīgiem valdības orgāniem, lai nepielautu 2. algas kategoriju atcelšanu augstskolu beigušiem ierēdņiem un ierosinātu vispārēju noteikumu izdošanu par izglītības stāžu atbildīgiem valsts ierēdņiem. Tāpat nepielaut studentu — bezdarbnieku izslēgšanu no intelligentiem bezdarbniekiem, ja arī viņiem nav prasītā viena gada darba prakse.

Švūkstis (stud. zemn.) izskās, kā stud. padomei nebūtu jānodarbojas ar algu jauktajumiem. Tad jau viņi varētu tadā pat veidā nākt ar ierosinājumiem par lauksaimnieku piemaksām. (Starpsauciens — izsniegt piemaksas arī studējošiem).

Šī runa skaidri pierādīja, cik maz stud. zemn. frakciju interesē vispārējās studentu lietas aizstāvēšana.

Abus ierosinājumus ar balsu vairākumu nodot prezidijam caurlūkošanai.

Beigās **Riekstiņš** («Ugunskrusts») nāk ar zin. mērā pārsteidzošu ierosinājumu uzdot prezidijam griezties pie Universitātes Padomes, ar priekšlikumu dibināt jaunu katedru brīvmūrnieku idejas un židu vispasaules centieni apgaismošanai.

Minoritāšu pārstāvis brīnās, ka var nākt ar šādu priekšlikumu, tas esot, laikam.

Hitlera iespaids. **Robežnieks** (soc.) — Riekstiņš izrādīt puicisku naivumu vai arī muļķību.

Ari šo Riekstiņa priekšlikumu nodod prezidijam caurskatīšanai.

Vai šāds katedrs vajadzīgs, vai nav. var būt dažādās domās, bet šo priekšlikumu noteikti izsaukušas zināmā mērā šovinistiskas tendences. Tomēr skaidrs, ka šis šovinistiskais nacionālisms nedrīkst stāties istā nacionālisma vietā.

Pēc priekšlikumu nodošanas prezidijam pienārsēdi slēdz.

Vācu kritika ieteic lasītājiem, kas vēlas iepazīties ar Ķīnas dzīvi, klasiskos ķīniešu romānus: «Kiu - Pin - Me» un «Den - ših na», kas izdoti no Inselferlag izdevniecības.

Vai Latvijā nodibināsies studentu apmaiņa ar Poliju?

Polu studentu Līga organizē, tāpat kā pagājušā gadā, brīvlaikā studentu praktiku apmaiņu (arī ar Latvijas studentiem). Apmalnas nolūks, dot iespēju studentiem iepazīties un apvienoties. Polu studenti uzņemas sagādāt iespēju praktizēties: a) medicīnā, b) tirdzniecībā, c) lauksaimniecībā un mežkopībā, d) veterinārmedicīnā, e) tehniskās nozarēs, ja mēs dodam viņu praktikantiem darbu tajās pašās nozarēs. Tuvākas ziņas var dabūt un piedāvājumus sūtīt uz šādu adresi: A. L. L. M. «Līga» Warszawa, ul. Ossolijskich 6/19.

S. de Madariaga, — republikāniskās Spānijas populārākais diplomāts, — izdevis grāmatu «Spānija», kurā tas aprak-

sta savas dzimtenes traģēdiju, kur cilvēki iedomājušies «fautas psiholoģiju pakļaut modernās dzīves ritmam».

Redakcijas kolēģija.

Atbild. redaktors: **Roberts Spodris.**
Kolēģijas priekšsēd.: **Lenora Ātrina.**

Izdevējs:

L. U. studentu vienotņu Vienkopa.

Doma muzejs

atvērts svētdienās no plkst. 11—2.

Uzaicinām komunistus —

slimo kasu dalībniekus un viņu ģimenes locekļus saņemt zāles sekošās slimu kasu aptiekās:

Galvenā aptiekā — Gertrūdes ielā Nr. 15/17, tālr. 34760. Atvērta katru dienu, arī svētdienās un svētku dienās, no pulkst. 9—21. Pastāvīgas nakts dežūras no 21—9.

Centrālā aptiekā — Terbatas ielā Nr. 4. Tālr. 28155. Atvērta darbdienās no pulkst. 8—21.

Pāvila b. r. aptiekā — Matīsa ielā Nr. 64-a. Tālr. 94310. Atvērta darbdienās no pulkst. 8—21, svētdienās no 9—21.

Brīvības ielas r. apt. — Brīvības ielā Nr. 9. Tālr. 91588. Atvērta darbdienās no pulkst. 8—21.

Latgales prp. apt. — Lielā Maskavas ielā Nr. 119. Tālr. 30456. Atvērta darbdienās no pulkst. 8—21.

Pādaugav. raj. apt. — Slokas ielā Nr. 12. Tālr. 32606. Atvērta darbdienās no pulkst. 9—21.

Pie aptiekām pastāv plaša

medikamentu noliktava,

kurā apgādā ar zālēm aptiekas un ambulances. Tā uztur tiešus veikalnieciskus sakarus ne tikai ar vietējam, bet arī lielām ārzemju firmām Vācijā, Francijā, Šveicē u. c. Šādā kārtā slimu kases panāk plašāku medikamentu izvēli, lētākas cenas. Visu zāļu kontroli pārzin speciālā **ārstniecības vielu izmeklēšanas laboratorijā,**

kas rūpīgi pārbauda visas zāļu pagatavošanai vajadzīgās izejvielas, tā kā slimu kasu aptiekās nonāk tikai garantēti labas vielas.

Visa uzņēmuma centrā ir īpaša

ārstniecības līdzekļu pagatavošanas laboratorija,

Gertrūdes ielā Nr. 15/17, tālr. 28620, kas ierīkota pēc visjaunākām zinātnes prasībām. Laboratorija ražo ārstniecības līdzekļus zem zīmes patiesu piekrišanu, jo savas pareizās iedarbības un lētuma dēļ, «SKA» «SKA». Šie ārstniecības līdzekļi ieguvuši ārstu un zāļu patērētāju vidū ārstniecības līdzekļi pārspej jebkuru ārzemes patentlīdzekli.

1. Rīgas ģimnātrūpniecības slimu kase; — Lāčplēša ielā 43/45.
2. Rīgas centrālā kopējā slimu kase; — Brūņinieku ielā 8.
3. III. kopējā Rīgas slimu kase; — Brīvības ielā 192.
4. Rīgas Pārdaugavas raj. kopējā slimu kase; — Kalnciema ielā 2-a.
5. Kooperatīvu un sab. iestāžu darb. slimu kase; — Merķeļa ielā 15.
6. Tirdzniecības darbinieku slimu kase; — Arhitektu ielā 1.
7. XIII. Rīgas kopējā darbinieku slimu kase; — Raiņa bulv. 7.
8. Dzelzceļnieku slimu kase; — Avotu ielā 4.
9. Atsev. tirdzn. un rūpniecības uzņēmumu darbinieku slimu kase; — Stabu ielā 23.
10. Rīgas pilsētas pašvald. darbin. slimu kase; — Skolas ielā 5.
11. Latvijas skolotāju slimu kase; — Dzirnava ielā 12/14.
12. Rīgas ēdienu un dzērienu uzņēm. slimu kase; — Jēkāba ielā 30.
13. Rīgas mājkalpotāju slimu kase; — Kr. Barona ielā 4.
14. Rīgas un apkārtnes mājkalpotāju atsevišķā slimu kase; — Kungu ielā 25/27.
15. Rīgas pagaidu strādnieku slimu kase; — Terbatas ielā 6/8.
16. Rīgas sikražotāju slimu kase; — Marijas ielā 35.
17. Lauku darbinieku slimu kase; — Baznīcas ielā 10/12.
18. Jūrnieku slimu kase; — Noliktavas ielā 5.

Rīgas pagaidu strādnieku slimu kase

RĪGĀ, TERBATAS IELĀ 6/8.

TĀLRUNI:

sekretārs 27979
darbvedis 28778
grāmatvedis 27232
biroja 34363

TEKOSI RĒKINI:

pašt. № 10152
Latvijas bankā № 1230

Sportisti!

ĶUZES šokolādē barības vielu saturs, rēķinot pēc kalorijām, apmēram 4 reizes lielāks nekā olīās vai vidēji treknā vērsu gaļā. Tāpat arī ĶUZES biskvītu un vateļu barības vērtība pārsniedz 3,5 līdz 4 reizes gaļas un olu barības vērtību.

Tāpēc, kad jums spēks un izturība vajadzīgi, nekad neaizmirsīsim

ĶUZES ražojumus!

Fabrikas noliktavas: Rīgā, Raiņa bulv. 25 un Brīvības ielā 13.

„Alumetals“

Alumīnija un metalpreču fabrika Rīgā, Cēsu ielā 18/22. Tel. 91703.

Izgatavo:

Alumīnija traukus pazīst markas „Zilonis“ no garant. tīra alumīnija.

Daž. alumīn. izstrād. priekš. laborat., radio-rūpn. un t. t. ● Daž. metalizstrādājumi.

Pērkot traukus pieprasiet vienīgi marku „Zilonis“ firmas „Alumetals“

Latvijas aptiekaru iepirkšanās sab. ba,

m. Kalēju ielā 20,
Tālr. 23735

Hoffmann - la Roche un Ko., A.S.

Bāzelē, Rīgas nod.
Karlīnes ielā 23,
Tālr. 93980

Latvijas ev. lut. baznīcas ģimnazija

zēniem

Rīgā, Torņakalnā Liepmuižas ielā 1

Ģimnazija bauda valsts ģimnaziju tiesības. Kursu beigušie var iestāties Latvijas universitātē u. c. augstākās mācības iestādēs. Mācības norisinās pēc valsts ģimnaziju I. nozarojuma programmas.

Mācības priekšmetos paredzēta arī angļu un grieķu valoda.

A./S.

„EKSPORTIERS“

Rīgā, Kr. Barona ielā 3. Tālr. 29209, 29430

Pērkam pret tūlītēju samaksu par augstākām dienas cenām kviešus, rudzus, miežus, auzas un linsēklas.

Akc.-Sab. „A. Volfšmidt“

Rīgā,

Plkv. Brieža ielā Nr. 25

Noliktavas: Vaļņu ielā Nr. 1,
Peldu ielā Nr. 32.

La frata populo di Lituania vivez, kreskez e florifez sempre plu multe!

Kordialege olun salutas ye lua 15. aniversario

Jānis Roze,

Membro dil Idisto Akademio e lektoro en l'Universitato di Latvia.

I. M. Angļu valodas institūts,

Rīgā Raiņa bulv. № 29

ar 3 nodaļām — paidag. un komerc. Sagatavo angļu valodas skolotājus vidusskolām, literā c un kantoru darbiniekus.

Studentu

padomes gramatnica.

Rīgā, Kr. Barona ielā 2-a, tālr. 20920

Latvijas sedlinieku darba kooperatīvs

Veikali un darbnīcas Rīgā, Matīsa ielā 19, tālr. 91684.

Piedāvā dažādus ādas izstrādājumus kā: sedlus, zirgu aizjūgus un eļojumu piederumus. — Jāšanas sporta sezonai tuvojoties piedāvā sedlus no pašu darbnīcas par mērenām cenām

Sēklas, māksl. mēsli, spēkbarība, „Ruston“ motori, „Herkules“ rožas vāksšanas mašīnas, „Wickström“ laivu mot. un visi lauks. piederumi pastāvīgi krājumā pie

Voldemāra Majora

(bij. A/S. „Zemkopis“ pārd. nod.)

Vaļņu ielā 2 Tālr. 22406

LATVIJAS MEŽČINU FABRIKA

Rīgā — Torņakalnā

Speciālitāte — Kņipele (Klōppelspitzen)